

IZVEŠTAJ OMBUDSMANA

po ispitivanju zahteva za ponovno razmatranje ombudsmanove odluke

o pritužbi Sabita Januzija, Ismeta Bahtijarija, Hadžija Šalje i Isnija Kiljaja na rad Specijalizovanih veća i njihovom zahtevu da ombudsman, u skladu sa svojim ovlašćenjima iz člana 49(5) Zakona br. 05/L-053 o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu, uputi zahtev za ocenu ustavnosti KSC-BD-25/Rev1 Specijalizovanom veću Ustavnog suda

Br. OMB-C-2024-02

Dana 21. maja 2024.

JAVNO

Ombudsman Specijalizovanih veća (u daljem tekstu: ombudsman),
dana 21. maja 2024,

razmotrivši navedeni zahtev za ponovno razmatranje odluke ombudsmana, donosi sledeću odluku:

I. POSTUPAK PRED OMBUDSMANOM

1. Zahtev za ponovno razmatranje zaveden je u Kancelariji ombudsmana 9. maja 2024.

II. ČINJENICE

2. Činjenice koje su u osnovi početne pritužbe i odluke ombudsmana po toj pritužbi iznete su u inicijalnom izveštaju ombudsmana.¹

¹ V. *Report of the Ombudsperson in OMB-C-2024-02 /Izveštaj ombudsmana OMB-C-2024-02/, odeljak II, i KSC-CC-2024-23, Referral by (1) Sabit Januzi, (2) Ismet Bahtijari and (3) Haxhi Shala to the Specialist Chamber of the Constitutional Court regarding the Constitutional Validity of KSC-BD-25/Rev1 /Zahtev Sabita Januzija (1), Ismeta Bahtijarija (2) i Hadžija Šalje (3) za ocenu ustavnosti upućen Specijalizovanom veću Ustavnog suda/, 2. april 2024.*

III. ZAHTEV ZA PONOVRNO RAZMATRANJE

3. Branioци četvorice podnosilaca pritužbe podneli su zahtev za ponovno razmatranje ocene ombudsmana u predmetu OMB-C-2024-02, od 8. maja 2024.
4. U zahtevu za ponovno razmatranje, branioци podnosilaca pritužbe izneli su sledeće:
 - a) da ombudsman, kada je ocenio da ne može da uzme u razmatranje zahtev da Specijalizovanom veću Ustavnog suda uputi zahtev za ocenu ustavnosti jer je istekao rok za podnošenje zahteva za ocenu ustavnosti koji je on u obavezi da poštuje prema pravilu 26(1) Poslovnika o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda (u daljem tekstu: Poslovník), nije uzeo u obzir pravilo 6(4), „u kom je jasno navedeno da se taj rok može produžiti i da se svaka radnja izvršena po isteku roka može prihvatiti kao valjana“. Branioци tvrde da je to ozbiljna greška zbog koje je ombudsman doneo neispravnu ocenu. Branioци tvrde da „osim toga, postoje sasvim opravdani razlozi bilo za to da se rok za upućivanje KSC-BD-25/Rev1 Specijalizovanom veću Ustavnog suda produži, kako bi ombudsman osporavani propis mogao da uputi na ocenu u ovoj fazi, bilo za to da se upućivanje u ovoj fazi osporavanog zakona od strane ombudsmana smatra propisnim. U ovom slučaju ombudsman je mnogo pre 25. aprila 2024. bio upoznat s primedbama podnosilaca pritužbe na izmenjen Pravilnik o pravnoj pomoći“;
 - b) da se „ombudsman još 7. marta 2024, samo 14 dana nakon što je sekretar bez ikakvih konsultacija i najave objavio da izmene stupaju na snagu odmah, sastao s podnosiocima pritužbe u Pritvorskom objektu, kojom prilikom su ga oni upoznali sa svojim stanovištem da izmenjeni propisi nisu u skladu sa Ustavom i s njihovim pravom na pravično suđenje. Međutim, ombudsman u tom trenutku nije preduzeo ništa“;
 - c) da je ombudsman *imao pravo* da se obrati sudu u ime Sabita Januzija, Ismeta Bahtijarija, Hadžija Šalje i Isnija Kiljaja i pridruži se zahtevu branilaca za ocenu ustavnosti u skladu s pravilom 29(1) Pravilnika o postupku i dokazima pred Specijalizovanim većima (u daljem tekstu: Pravilnik), te da je imao dovoljno prilike da to učini u roku od dva meseca, kako je propisano pravilom 26(1) Poslovnika;²
 - d) da „činjenica da *ombudsman* nije iskoristio svoje pravo da se obrati Specijalizovanom veću Ustavnog suda sa zahtevom za ocenu ustavnosti spornog propisa u roku od dva

² V. KSC-CC-2024-23 Referral by (1) Sabit Januzi, (2) Ismet Bahtijari and (3) Haxhi Shala to the Specialist Chamber of the Constitutional Court regarding the Constitutional Validity of KSC-BD-25/Rev1 /Zahtev Sabita Januzija (1), Ismeta Bahtijarija (2) i Hadžija Šalje (3) za ocenu ustavnosti KSC-BD-25/Rev1 upućen Specijalizovanom veću Ustavnog suda/, 2. april 2024.

meseca od njegove iznenadne objave, bez perioda konsultacija i bez najave stupanja na snagu, kao i bez pravne ili administrativne ocene nekog nezavisnog tela pre ili posle usvajanja, nije osnov za to da ombudsman odbije zahtev da *sada* iskoristi svoje ovlašćenje te sporni propis uputi na ocenu ustavnosti, iako sada ombudsman u tu svrhu mora da podnese zahtev za produženje roka na osnovu pravila 6(4) Poslovnika“;

- e) da je „uloga ombudsmana da samostalno nadzire, brani i štiti prava i slobode lica od nezakonitih ili nedozvoljenih radnji ili nečinjenja javnih ustanova, kakva su Specijalizovana veća i njihovi organi, uključujući i Sekretarijat (čiji je ombudsman, neprimereno, sastavni deo) (v. član 132(1) Ustava, član 34(9) Zakona o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu br. 05/L-053 i pravilo 28(2) Pravilnika). Ta njegova uloga uključuje i upućivanje Ustavnom sudu validnih pitanja o ustavnosti propisa koje usvaja Sekretarijat, kao i pozivanje na pravilo 6(4) Poslovnika radi dobijanja produženja roka ako je potrebno“;
- f) „S obzirom na okolnosti, branioci traže da ombudsman ponovo razmotri svoju ocenu zahteva da Specijalizovanom veću Ustavnog suda uputi zahtev za ocenu ustavnosti KSC-BD-25/Rev1, naročito u pogledu pravila 6(4) Poslovnika i odredbe prema kojoj ombudsman može da traži produženje roka za prosleđivanje pitanja Specijalizovanom veću Ustavnog suda“.

IV. OCENA OMBUDSMANA

I. Nezavisnost ombudsmana

- 5. Pre svega, ombudsman želi da se osvrne na pitanje svoje nezavisnosti, koje su branioci pokrenuli opaskom o tome da je njegova služba u sklopu Sekretarijata. U pravilu 28(1) Pravilnika kaže se da Sekretarijat u svom sastavu ima i **nezavisnu službu** ombudsmana Specijalizovanih veća.
- 6. Prema pravilu 28(2), ombudsman **samostalno** nadzire, brani i štiti osnovna prava i slobode lica koja dolaze u kontakt sa Specijalizovanim većima i Specijalizovanim tužilaštvom u skladu sa Zakonom i Pravilnikom.
- 7. Nakon imenovanja, ombudsman je pred sekretarom dao svečanu izjavu, kako nalaže pravilo 28(4) Pravilnika.
- 8. Prema članu 162(11) Ustava Kosova, imenovaće se **posebni ombudsman** Specijalizovanih veća, sa isključivom odgovornošću za Specijalizovana veća i Specijalizovano tužilaštvo, a njegove funkcije i obaveze podnošenja izveštaja utvrdiće se posebnim zakonom.

9. Prema članu 162(1) Ustava, organizacija, rad i nadležnost Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva uređuju se članom 162 i posebnim zakonom.

10. Taj zakon je Zakon o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu Kosova,³ a relevantna odredba je član 34(9), koji glasi:

(9) Sekretarijat u svom sastavu ima Službu ombudsmana, koja vrši dužnosti ombudsmana Specijalizovanih veća, sa isključivom nadležnošću za Specijalizovana veća i Specijalizovano tužilaštvo na osnovu amandmana 24 Ustava. Zakon o ombudsmanu, Zakon br.03/L-195, ne primenjuje se na rad Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva. Ombudsmana postavlja Organ za imenovanje nakon razmatranja kandidata sa odgovarajućim kvalifikacijama. Ombudsman je osoba visokih moralnih kvaliteta i visokog stepena stručnosti u oblasti ljudskih prava i sloboda. Uloga i funkcije ombudsmana Specijalizovanih veća utvrdene su Pravilnikom o postupku i dokazima. Ombudsman Specijalizovanih veća može da daje preporuke predsedniku Specijalizovanih veća ili Specijalizovanom tužilaštvu na osnovu člana 135 stav 3 Ustava i ima pravo da podnosi zahteve Ustavnom sudu, u skladu sa članovima 113 stav 2 i 135 stav 4 Ustava i članom 49 ovog Zakona.

11. I ustavni amandman i Zakon br. 05/L-053 usvojila je Skupština Kosova.

12. Pravilnik o postupku i dokazima pred Specijalizovanim većima Kosova usvojen je na plenarnoj sednici 17. marta 2017. Specijalizovano veće Ustavnog suda jednoglasno je zaključilo da su pravila 28 i 29 u skladu s Poglavljem II Ustava.⁴

13. Ombudsman je u svakom trenutku svestan svoje uloge i funkcije, i vrši svoju dužnost apsolutno nezavisno od Specijalizovanih veća i njegovih organa, uključujući Sekretarijat i Specijalizovano tužilaštvo.

II. Zahtev da ombudsman ponovo razmotri svoju ocenu zahteva da Specijalizovanom veću Ustavnog suda uputi zahtev za ocenu ustavnosti KSC-BD-25/Rev1, posebno imajući u vidu pravilo 6(4) Poslovnika o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda i pravo ombudsmana da traži produženje roka za upućivanje tog pitanja Specijalizovanom veću Ustavnog suda.

³ Zakon br. 05/L-053.

⁴ Judgment on the Referral of the Rules of Procedure and Evidence Adopted by Plenary on 17 March 2017 to the Specialist Chamber of the Constitutional Court Pursuant to Article 19(5) of Law no. 05/L-053 on Specialist Chambers and Specialist Prosecutor's Office /Odluka o zahtevu za ocenu ustavnosti Pravilnika o postupku i dokazima usvojenog na plenarnoj sednici 17. marta 2017, prosleđenog Specijalizovanom veću Ustavnog suda na osnovu člana 19(5) Zakona br. 05/L-053 o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu/, KSC-CC-PR-2017-01/F00004, 26. april 2017.

14. Član 113(2) Ustava, kako se navodi u članu 49(5) Zakona, ovlašćuje ombudsmana da upućuje zahteve za ocenu usaglašenosti zakona sa Ustavom, što se odnosi i na Pravilnik o pravnoj pomoći. To njegovo ovlašćenje ne podrazumeva da se upućivanje zahteva za ocenu ustavnosti Specijalizovanom veću Ustavnog suda zasniva **samo** na tome što je to zatražio neki pojedinac. U protivnom, došlo bi do direktnog kršenja člana 113 Ustava i to bi se moglo tumačiti kao pokušaj da se zaobiđe zakon.
15. Svaki zahtev za ocenu ustavnosti koji ombudsman uputi Specijalizovanom veću Ustavnog suda mora biti zasnovan na njegovoj oceni da osporavani zakon nije saglasan sa Ustavom. Ombudsman je prilikom razmatranja zahteva branilaca da uputi zahtev za ocenu ustavnosti Specijalizovanom veću Ustavnog suda razmotrio sve procesne elemente podnošenja takvog zahteva. Jedna od relevantnih odredbi je i pravilo 6(4) Poslovnika i ombudsman je razmotrio i nju.
16. S tim u vezi, važno je naglasiti da je u sklopu svog zadatka da nadzire, brani i štiti prava i slobode lica koja dolaze u kontakt sa Specijalizovanim većima i Specijalizovanim tužilaštvom Kosova, ombudsman imao u vidu izmene Pravilnika o pravnoj pomoći iz 2024. od dana kada ih je sekretar usvojio.
17. Prilikom razmatranja obaveze da se obezbedi adekvatna pravna pomoć, ombudsman je imao u vidu odluku Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Iglin protiv Ukrajine*, u kojoj je zaključeno sledeće:
- “Efikasno pravno zastupanje podrazumeva i pravo na odgovarajuće vreme i uslove za pripremu odbrane. Da li su vreme i uslovi odgovarajući ocenjuje se u skladu sa okolnostima svakog pojedinačnog predmeta”.* (kurziv dodat)
18. U kojoj meri Pravilnik o pravnoj pomoći iz 2024. obezbeđuje adekvatno pravno zastupanje može se ocenjivati samo od slučaja do slučaja. U tom smislu, ombudsman napominje da Pravilnik o pravnoj pomoći iz 2024. predviđa i mehanizam za preispitivanje svake odluke o pravnoj pomoći od strane nadležnog panela.⁶
19. Kao opštu napomenu, ombudsman ponovo ističe da podnosioci pritužbe ne navode neku konkretnu odluku donetu u skladu s Pravilnikom o pravnoj pomoći iz 2024, niti

⁵ ECtHR, *Iglin v. Ukraine*, [GC], br. 39908/05, 12. januar 2012, stav 65.

⁶ V. pravilo 10 Pravilnika o pravnoj pomoći iz 2024.

da su im neka prava narušena nekom takvom odlukom. Osim toga, sva četvorica žalilaca odgovaraju pred krivičnim većem. Krivično veće je prva instanca koja treba da zaštiti i obezbedi ostvarivanje prava optuženih.⁷

20. U ovom konkretnom slučaju, ombudsman može samo da zaključi da je na braniocima da postupaju u skladu s normativnim okvirom i postupcima predviđenim Pravilnikom o pravnoj pomoći iz 2024. Pravo optuženih na delotvorna pravna sredstva obuhvaćeno je tim Pravilnikom.
21. Iz navedenih razloga, ombudsman odbija tvrdnju da nije razmotrio mogućnost da Specijalizovano veće Ustavnog suda iskoristi svoje ovlašćenje i produži rok propisan pravilom 26(2) Poslovnika. Osim toga, ombudsman odbija svaku tvrdnju da je zahtev za ocenu ustavnosti Pravilnika o pravnoj pomoći iz 2024. pogrešno ocenio kao nevaljan.
22. I na kraju, što se tiče pitanja koje su pokrenuli branioci u vezi s posetom ombudsmana Pritvorskom objektu 7. marta 2024, ombudsman tog datuma nije bio u poseti u Pritvorskom objektu. U toj poseti je, u ime ombudsmana, bio njegov pravni savetnik, koji se tada sastao sa g. Januzijem, odmah nakon konsultacija g. Januzija s njegovim braniocem.
23. Gospodin Januzi je rekao da ga je branilac posavetovao da pokrene pitanje smanjenja pravne pomoći za lica koja su optužena za krivična dela protiv pravosuđa pred Specijalizovanim većima i dodao da sekretar i ministar pravde Kosova zajedno rade na tome da smanje naknadu za braniocima predviđenu u postojećem sistemu pravne pomoći, jer je i vlada Kosova izmenila propise i smanjila naknade za braniocima u određenim kategorijama krivičnih dela.
24. To nije bila ni službena ni neslužbena pritužba, već primedba pritvorenika. Ombudsman je o tome obavešten, što je i primio na znanje. Bilo kakva tvrdnja da je g. Januzi konkretno rekao da izmenjeni Pravilnik o pravnoj pomoći nije u saglasnosti sa Ustavom i pravom na pravično suđenje i da je to bila pritužba, nije prava slika razgovora koji je tada vođen.
25. U svakom slučaju, pomenuta primedba pritvorenika ne dodaje ništa u ovoj stvari i ni na koji način ne utiče na već iznete zaključke.

⁷ V. *Decision of the Ombudsperson in OMB-C-2024-02 /Odluka ombudsmana u OMB-C-2024-02/, stav 27, i KSC-CC-2024-23(1) Sabit Januzi, (2) Ismet Bahtijari and (3) Haxhi Shala v The Registry of the Kosovo Specialist Chambers /Sabit Januzi (1), Ismet Bahtijari (2) i Hadži Šalja (3) protiv Specijalizovanih veća Kosova/, stav 20.*

V. ZAKLJUČAK

26. Ombudsman odbija tvrdnju da nije uzeo u obzir da Specijalizovano veće Ustavnog suda ima ovlašćenje da produži rok predviđen pravilom 26(2) Poslovnika o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda.
27. Ombudsman odbija svaku tvrdnju da je zahtev za ocenu ustavnosti Pravilnika o pravnoj pomoći iz 2024. pogrešno ocenio kao nevaljan.
28. Ombudsman odbija zahtev da ponovo razmotri svoju ocenu zahteva branilaca da ombudsman uputi zahtev za ocenu ustavnosti KSC-BD-25/Rev1 Specijalizovanom veću Ustavnog suda, posebno u pogledu pravila 6(4) Poslovnika i ovlašćenja ombudsmana da traži produženje roka za upućivanje tog pitanja na ocenu Specijalizovanom veću Ustavnog suda.

PJETRO SPËRA

Ombudsman Specijalizovanih veća Kosova

Dana 21. maja 2024.
U Hagu, Holandija